

Suositus 15/2019/välfärd D 2019

Aikaisempi asiakirjanumero A 1803/välfärd
Käsittelijä Hyvinvointi Pohjolassa -valiokunta

Hyvinvointi Pohjolassa -valiokunnan mietintö, joka koskee
**suositusta 15/2019 – Pohjoismainen yhteistyö kunniasorron
ennaltaehkäisyssä**

Ehdotus

Pohjoismaiden neuvosto merkitsee ilmoituksen tiedoksi ja katsoo suosituksen 15/2019: Pohjoismainen yhteistyö kunniasorron ennaltaehkäisyssä neuvoston osalta loppuun käsitellyksi.

Tausta

Suositus on muotoiltu seuraavasti:

Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden hallituksille,

että ne syventävät tutkimusalalla sekä oikeuslaitosten ja viranomaisten kesken tehtävää pohjoismaista yhteistyötä kunniasorron ennaltaehkäisemiseksi.

että ne selvittävät, millaisia ennaltaehkäiseviä toimia Pohjoismaissa on tehty kunniaväkivallan ja kunniasorron torjumiseksi niiden eri ilmenemismuodoissa, joita ovat esimerkiksi lapsiavioliitot, pakkoavioliitot ja sukuelinten silpominen, olipa sitten kyseessä lapset, nuoret tai huoltajat.

että ne kartoittavat sitä, miten Pohjoismaissa on eri tasoilla tehty työtä erityisesti lapsiavioliittojen estämiseksi.

että ne kartoittavat sitä, millaista työtä Pohjoismaissa on tehty tyttöjen ja naisten sukuelinten silpomisen estämiseksi sekä mitä toimenpiteitä on tehty silpomisen uhriksi joutuneiden henkilöiden hoitamiseksi ja tukemiseksi.

että ne vaihtavat kokemuksia oikeuslaitosten työstä, jossa on selvitetty erityisesti lapsi- ja pakkoavioliittoihin että sukuelinten silpomiseen liittyviä kunniarikoksia.

että ne selvittävät Pohjoismaiden toimia erilaisten ympäristöjen seksuaalivähemmistön suhteen, kun kunnianormit omalta osaltaan ovat määrääviä ja vaikuttavat yksittäisten ihmisten mahdollisuuksiin valita haluamansa elämäkumppani.

Pohjoismaiden hallitusten ilmoitus

Pohjoismaiden hallitusten ja Pohjoismaiden ministerineuvoston vastauksia on syytä tarkastella Pohjoismaiden ministerineuvoston uuden vision yhteydessä. Vision pohjalta laaditaan toimintasuunnitelmia, joiden tavoitteena on vihreä, kilpailukykyinen ja sosiaalisesti kestävä Pohjola. Toteutus tapahtuu yhteistyössä Pohjoismaiden neuvoston kanssa ja päälinjaukset toimenpiteiden priorisoinnista ja budjetista esitetään tulevina vuosina. Suositukseen saatuja vastauksia, mukaan lukien ilmoitus yhden painopistealueen pitkän aikavälin priorisoinnista, tulee siis tarkastella tämän laajemman prosessin näkökulmasta.

Pohjoismaiden hallitukset ovat yhtä mieltä siitä, että kunniaväkivaltaa on torjuttava ja että siihen liittyvä pohjoismaiden yhteistyö on yleisesti tärkeää ja arvokasta. Pohjoismaisen yhteistyön vahvistaminen on erityisen tärkeää kotouttamis-, tasa-arvo- ja oikeusallalla Pohjoismaiden ministerineuvostossa.

Kesäkuussa 2019 perustettiin kotouttamisalalle pohjoismainen verkosto, jonka tarkoituksena on vaihtaa kokemuksia panostuksista kielteisen sosiaalisen kontrollin, kunniaväkivallan, pakkoavioliittojen ja naisten ympärileikkauksen torjumiseen. Verkostoon kuuluu edustajia Islannista, Norjasta, Ruotsista, Suomesta ja Tanskasta, ja kotouttamisalan ad hoc -ministerineuvoston edustajat osallistuvat verkostoon epävirallisina jäseninä. Verkosto kokoontuu kaksi kertaa vuodessa.

Osana verkoston työtä tiedon ja kokemusten jakamiseksi kunniaväkivallan ja kielteisen sosiaalisen kontrollin ennaltaehkäisystä kotouttamisalan ad hoc -ministerineuvosto päätti loppusyksystä 2019 käynnistää tutkimuksen kotouttamisalaa koskevista panostuksista Pohjoismaissa. Tutkimus koostuu osaksi Pohjoismaiden strategioiden, toimenpiteiden ja metodien kartoittamisesta ja osaksi työpajasta, jossa kartoituksen pohjalta keskustellaan tämänhetkisestä alan osaamisesta ja vaihdetaan kokemuksia Pohjoismaiden välillä.

Tasa-arvoalan tilanteesta voidaan kertoa, että tasa-arvoasiain ministerineuvoston yhteistyöohjelman (2019–2022) puitteissa työskennellään tehokkaiden menetelmien löytämiseksi sukupuoleen perustuvan väkivallan kuten pakkoavioliittojen, naisten ympärileikkauksen ja kunniaväkivallan sekä -sorron ennalta ehkäisemiseksi ja torjumiseksi.

Tasa-arvoasiain ministerineuvostolla (MR-JÄM) ei tällä hetkellä ole käynnissä konkreettisia kunniaväkivaltaan liittyviä toimia. Sen sijaan toimia on käynnistetty muita sukupuoleen perustuvan väkivallan muotoja vastaan, esimerkiksi tutkimus seksuaalisesta ahdistelusta työpaikoilla, naisiin kohdistuvaan ahdisteluun ja väkivaltaan houkuttelevien internetsivustojen kartoitus ja Länsi-Pohjolan ammattihenkilöstölle tarjottu koulutus lähisuhdeväkivallasta.

Lisäksi kartoitetaan hlbtqiq-alaa Pohjoismaissa, jotta alan panostukset pystytään kohdistamaan Pohjoismaiden ministerineuvostossa mahdollisimman tehokkaasti. Kartoituksessa tarkastellaan nykyistä lainsäädäntöä ja käynnissä olevia panostuksia,

ja lisäksi kuullaan Pohjoismaiden hlbtqi-kansalaisjärjestöjä, mukaan lukien erityisesti vähemmistöjen parissa toimivat järjestöt, koska kunniasorto on erityisen yleistä näissä ympäristöissä.

Oikeusalalla kunniaväkivallan torjumiseksi tehtävän yhteistyön osalta voidaan todeta, että Pohjoismaiden poliisiviranomaiset tekevät tarpeen mukaan epävirallista yhteistyötä ja jakavat niissä yhteyksissä tietoa ja kokemuksia. Tämä koskee muun muassa riskinarvioinnissa tarvittavia työkaluja. Pohjoismaiden ja Baltian maiden välille on myös perustettu poliisinaisten verkosto (NBNP), jonka tarkoituksena on ennaltaehkäistä ja torjua naisiin ja lapsiin kohdistuvaa väkivaltaa sekä ennaltaehkäistä ihmiskauppaa. Verkosto on vuosien kuluessa järjestänyt seminaareja ja konferensseja, joiden keskeisenä aiheena on ollut naisiin ja lapsiin kohdistuvan väkivallan ennaltaehkäisy, mukaan lukien kunniaan liittyvät konfliktit ja rikokset.

Pohjoismaiden ministerineuvoston Tanskan-puheenjohtajakaudella Tanskan poliisi tekee aloitteen kokemusten vaihdosta Pohjoismaiden poliisi- ja syyttäviviranomaisten välillä. Työ koskee kunniaan liittyvien rikosten tutkintaa kuten lapsiavioliittoja, pakkoavioliittoja ja naisten ympärileikkausta.

Lisäksi on mainittava, että oikeusyhteistyön ministerineuvosto (MR-LAG) on myöntänyt varoja ihmisoikeuksia koskevaan selvitykseen (*De menneskeretlige rammer for kontakt- og opholdsforbud*, 2019). Tavoitteena oli kartoittaa Euroopan ihmisoikeus-sopimuksessa lähestymiskiellon määräämiselle asetettuja rajoja silloin, kun tarkoitus on ehkäistä häirintää tai rikollista käyttäytymistä entistä puolisoa kohtaan esimerkiksi kunniaan liittyvissä konflikteissa. Selvitys sisältää yleiskatsauksen lähestymiskieltoon liittyvästä sääntelystä Islannissa, Norjassa, Ruotsissa, Suomessa ja Tanskassa.

Lopuksi voidaan todeta, että Pohjoismaiden hallitukset sisällyttävät Pohjoismaiden neuvoston konkreettiset suositukset Pohjoismaiden ministerineuvostossa tehtävään työhön, jonka tavoitteena on ennaltaehkäistä ja torjua kunniaan liittyvää väkivaltaa, mukaan lukien toteuttamiskelpoiset konkreettiset aloitteet, joilla vahvistetaan kunniaan liittyvän väkivallan ennaltaehkäisemiseksi ja torjumiseksi tehtävää pohjoismaista yhteistyötä.

Pohjoismaiden hallitukset katsovat suosituksen 15/2019 tulleen täten toteutetuksi.

Valiokunnan näkemykset

Valiokunnan mielestä pohjoismaainen yhteistyö tässä asiassa tuo lisäarvoa osittain siitä syystä, että se mahdollistaa kokemusten vaihdon ja osittain siksi, että Pohjoismaat ovat pitkällä tasa-arvoasioissa kuten nuorten oikeudessa itse valita elämäntumppaninsa.

Valiokunta suhtautuu myönteisesti puheenjohtajamaan vastaukseen, jossa todetaan Pohjoismaiden hallitusten olevan yhtä mieltä tarpeesta torjua kunniaväkivaltaa ja pitävän alan pohjoismaista yhteistyötä tärkeänä ja arvokkaana. On hyvä, että on perustettu pohjoismaainen verkosto, jossa on edustajia kaikista maista ja jossa voidaan

vaihtaa kokemuksia kielteistä sosiaalista kontrollia, kunniaväkivaltaa, pakkoavioliittoja ja naisten ympärileikkausta torjuvista toimista.

Valiokunta toteaa vastauksessaan, että kotouttamisalan ad hoc -ministerineuvosto käynnisti syksyllä 2019 selvityksen Pohjoismaiden alaa koskevista toimista. Selvitys koostuu osittain Pohjoismaiden strategioista, toimista ja menetelmistä ja osittain työpajasta, jossa vaihdetaan alan kokemuksia ja tietoa kartoituksen pohjalta.

Valiokunta suhtautuu myös myönteisesti siihen, että ministerineuvoston työohjelmaan vuosina 2019–2022 sisältyy menetelmien kehittäminen sukupuoleen perustuvan väkivallan kuten pakkoavioliittojen, naisten ympärileikkauksen sekä kunniaväkivallan ja -sorron ennalta ehkäisemiseksi.

On myönteistä, että ministerineuvosto toteuttaa myös hlbtqi-henkilöitä koskevan kartoituksen, jossa tarkastellaan nykyistä lainsäädäntöä ja käynnissä olevia panostuksia.

Hyvinvointi Pohjolassa -valiokunta pitää poliisialan epävirallista pohjoismaista yhteistyötä hyvänä asiana, muun muassa riskinarviointityökalujen kannalta. Pohjoismaiden ja Baltian maiden välillä on käynnistetty myös poliisinaisten yhteistyötä. Verkoston tarkoituksena on ennalta ehkäistä ja torjua naisiin ja lapsiin kohdistuvaa väkivaltaa sekä ennaltaehkäistä ihmiskauppaa. Pohjoismaiden poliisi- ja syytäväviranomaiset vaihtavat myös kokemuksia kunniaväkivaltaan liittyvissä kysymyksissä, erityisesti koskien lapsiavioliittoja, pakkoavioliittoja ja naisten sukuelinten silpomista.

On myönteistä, että oikeusyhteistyön ministerineuvosto (MR-LAG) on myöntänyt varoja ihmisoikeuksia koskevaan selvitykseen (De menneskeretlige rammer for kontakt- og opholdsforbud, 2019), jonka tarkoituksena on kartoittaa Euroopan ihmisoikeussopimuksessa lähestymiskielolle tai oleskeluluvan perumiselle asetettuja rajoituksia. Tarkoituksena on ennalta ehkäistä entisen puolison vainoamista tai häneen kohdistuvia rikollisia tekoja.

On myös hyvä, että Pohjoismaiden ministerineuvosto ottaa huomioon Pohjoismaiden neuvoston jäsenehdotuksissa annetut suositukset kunniarikosten ennaltaehkäisyä ja torjumista koskevassa työssään.

Hyvinvointi Pohjolassa -valiokunta katsoo siten suosituksen loppuun käsitellyksi neuvoston osalta.

Pohjolassa 25. toukokuuta 2020

Bente Stein Mathisen (H)

Eva Lindh (S)

Høgni Hoydal (T)

Ilmari Nurminen (sd.)

Kaisa Juuso (ps.)

Kasper Roug (S)

Lise Bech (DF)

Maria Stockhaus (M)

Nils Sjøberg (RV)

Outi Alanko-Kahiluoto (vihr.)

Per-Arne Håkansson (S)

Solveig Horne (FrP)

Solveig Sundbø Abrahamsen (H)

